

LIBRIS

We know
books

© 2024, Laura Cătălina DRAGOMIR
© Editura EIKON pentru prezenta ediție

București, Calea Giulești 333, sector 6 cod poștal 060269, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74 0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro
Redacția: 021 348 14 74 0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro www.edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării
Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DRAGOMIR, LAURA CĂTĂLINA

Cultura de proximitate : 34 de interviuri / Laura Cătălina
Dragomir. - București : Eikon, 2024
ISBN 978-606-49-1191-9

008
821.135.1

Redactor / Tehnoredactor: Paul GORBAN

Editor: Valentin AJDER

Laura Cătălina Dragomir

Cultura de proximitate

34 de interviuri

E I K O N

București, 2024

Cuprins:

În loc de prefață

Breaking news cu ce se întâmplă în oameni 5

Beatrice Bernath - arta ca amniocenteză interioară..... 9

Claudiu Bleonț: „Să nu uităm că teatrul a ieșit din
templu!” 27

Virgil Mihaiu și redempțiunea prin creație 36

Nicolae Coande: „Vreau să fiu un poet, dublat de un
strateg care conduce un grup la victorie” 41

Marian Ilea, povestașul moroșan 57

Mircea Bochiș – splendida nuditate a
neconvenționalului ..... 68Prof. Dr. Silvia Marcu: frontiere fluide pentru
polenizarea umanității ..... 75Nahum Sternberg – arhitectura imaginației în grafitul
realității 96

Savu Popa, un pseudonim numit existență 105

Teodora Coman. Doar(e) ea 116

Liviu Șoptelea: intimitatea ca memorie musculară a
artistului ..... 124Prof. Dorin Popa și vindecarea prin „îngrijiri
culturale” ..... 130Gela Enea, butonul de panică al butonului de like-uri
literare 148

Quizz interviu Sorin Bălășcău: revendicarea umanului prin scris.....	155
Șerban Axinte: „Dacă ar ști un copil din public cu ce mă confrunt, nu prea cred că ar vrea să fie Șerban Axinte”	161
Ciprian Popescu și poezia ca tehnică neesențială de supraviețuire	170
Mugurel Bărbulescu – un Robinson Crusoe și canvasul său interior.....	176
Olga Ștefan: „Poezia nu ar trebui să-mi fie limbaj Morse prin care să transmit variante alambicate de S.O.S”	182
Prof. Constantin Voinescu: „Tot mai puțini cititori veritabili ai unor tot mai puțini poeți autentici”	191
Viku Zenescu: „A fi combătut nu înseamnă a fi înfrânt, mai degrabă a fi viu”	207
Artiom Oleacu, sau când se lasă cortina poeziei.....	216
Christian Paraschiv – Artistul, un profesionist cu menirea lucidității.....	223
Sidonia Călin, ilustrator: „Am rămas pe jumătate copil”	231
Toni Chira, între risipa manierismului și balul mascat al originalului	237
Gabriela Feceoru, despre artistul născut din pasiunea părinților pentru poezie*	245
Mihók Tamás, despre poezie și realitate*.....	253
Oleg Pitușcan, scriitor la 11 ani.....	259
Emilian Pal: „Să ajungi acasă îți trebuie curaj”.....	265
Ofelia Cozma, Lady O.....	273
Mircea Rusu: „Mie like-ul nu are cum să-mi gireze ceea ce sunt”	298

Svetlana Karahan: tradițional și matern = haute couture	305
El Rumañol: „Vreau să-mi transform muzica în terapie”	310
Ciprian Apetrei și Statele Unite ale României.....	317
Miguel Gane „În primă instanță, literatura este o artă plină de egoism”	325

În loc de autobiografie, Laura Cătălina Dragomir, I.
Nu țineți doar pentru voi strigătul, nici măcar atunci când strigați pe dinăuntru!..... 331

În loc de autobiografie, Laura Cătălina Dragomir, II.
O formă de fericire: independentă pentru mine și mamă pentru Amira..... 335

Beatrice Bernath - arta ca amniocenteză interioară

Cel mai obișnuit e să ni se „retransmită” artiști și, euforici la lideratul producătorilor de ocazii și de discurs, să alimentăm imitații ale unor modele despre care nu știm mai nimic.

Pe Beatrice Bernath mi-am ales-o, între alte lucruri, pentru narativa aparent necontrolată și (prin asta) aparent irreverențioasă a operelor sale, pentru o relevanță a ideii de absurd și pentru felul în care numita perspectivă, mă relevă și mă ajută să mă-nțeleg.

Artist plastic, absolventă a Institutului de Arte „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca și a Universității din Haifa, poetă și prozatoare laureată a Asociației Scriitorilor din Israel, traducătoare recunoscută cu premii de excelență pentru promovarea literaturii române peste hotare, BB portretizează ideea de artist apropiat realității, cu o conștiință a cooperării creative dusă până la solidaritate.

Despre cum a fost totul și cum se vede ce avem acum în artă, particular, în poezie, într-o conversație ce nu-și dorește notorietate ci doar să facă recentă stima de sine a valorilor autentice.

Câteodată războaiele se pierd pe drumul de întoarcere. N-o să evit să te întreb, care e țara relevantă pentru tine? Cine au fost cei vizibili-generoși cu opera ta?

Beatrice Bernath: Nu știu dacă întrebarea ta mi-e relevantă din punctul de vedere al generozității.

Probabil îmi lipsește această armă a super-ambitioșilor carieriști care e „datul din coate”. Nu pot spune că nu este dorința mea cea mai arzătoare de a fi binecunoscută și apreciată în țara mea ca artist, sau că nu sunt o luptătoare, faptul că am două țări ale mele doar dublează dorința.

Nefiind însă arivistă mă mulțumesc doar să lupt cu propria-mi conștiință care mă strunește să creez zi și noapte, pe când ca om simplu femeie și mamă și, mai ales cam dezordonată dezorganizată, nu reușesc să mă automulțumesc aproape cu nimic.

În general, lupt cu cele trei arme ale mele – pictura, scrisul și gura(mare) – pentru cauze pierdute și, mai ales, pentru outsiders, aceia care nu aparțin unor categorii, nu pot fi etichetați, oamenii însingurați.

Adevărul e că nu aștept nimic de la nimeni, de mult am învățat că timpul este contra mea; emigrarea într-o mentalitate atât de diferită față de ce am știut până la 19 ani, mi-a întors pe dos toate visele, realitatea războaielor devenind nu numai un context ci și propriul meu război cu mine între a încerca să devin cineva integrat în ceva ce a contrazis tot în ce am crezut primii mei ani de viață ca paradigmă de stâncă, sau să rămân aceeași eu care, din total sociabilă și integrată în România, aici, în țara care mi s-a spus că e locul meu

potrivit în lume, devin o persoană extrem de autonomă, dar în afara acelor norme sociale actuale în anii 75 în care m-am trezit destul de nepregătită. (România comunistă/ socialistă din anii 60-75 promova independența feminină, societatea israeliană era total patriarhală. Deși precum am spus mai sus, eu, a patra sau a cincea generație locală, studentă cu bursă de merit la Cluj la secția de sculptură, deci reușită, integrată...am fost obligată de stat să părăsesc locul nașterii mele luându-mi-se și cetățenia). E ca un dans pe două nunți din care ieși mereu singură.

Deci, ca răspuns direct: nu, nu pot atribui niciunei din țările mele bucuria de a fi responsabile cu ceva în viața sau arta mea, dar sunt rădăcinile mele și crengile mele de copac de sine stătător în soarele arzător de pe malul Mediteranei și vânturile deșertului arab seva fiind memoriile verdelui minunat al Brașovului și prietenii tinereții, colegii mei pe care și azi îi consider familie. Sunt rezultatul unui proces de dezrădăcinare care nu a reușit, rădăcinile mele fiind dublate, nu anulate.

Din punct de vedere al generozității „proper”, nu prea am cui datora nimic; tot ce am sunt copiii mei și eu pe mine cu toate năbădăile mele și toanele artistice de moment.

Am muncit mult în zeci de domenii ca să mă întrețin ca studentă și ca mamă singură cu doi copii aproape gemeni, cu diferență de exact un an între ei; am anulat arta din viața mea 25 de ani ca să pot supraviețui ca mamă și familie, și am revenit la prima mea iubire - arta plastică sub toate formele ei, după aniiăștia

descoperind că am o necesitate arzătoare pe care nu am cunoscut-o: scrisul.

Atingi, sub eforturile catharsisului, mai multe arte: ești pictor, poet, fotograf. De unde curajul care te ajută să fii eficace cu tine însăși, în atâtea moduri?

Beatrice Bernath: Curaj? E adevărat că cer de la mine însămi uneori mai mult decât am răbdarea să dau, știind însă mereu, fiind conștientă că pot mult mai mult. Pot spune că sunt mereu supărată pe mine că nu-mi ating decât mai puțin de o zecime a capacității căutând motive existențiale pentru faptul că nu pictez zi și noapte așa cum conștiința mea îmi dictează că ar trebui să lucrez ca artist plastic.

Asemenea, am muștrări de conștiință că nu scriu cărțile pe care le gândesc în cap zilnic în conversațiile incontroabile cu personajele mele imaginare alter egourile mele sau ale unor oameni din trecutul meu la care nu renunț nici după moarte. Sculptura este și va fi marea mea frustrare, deși mai sper să găsesc puteri fizice să-mi reiau prima dragoste în mâini - lutul - și să revin la portretistica după model viu, pe lângă dorința nebună de a lucra în forjare cu metal.

Fotografia a fost mereu și este continuare a ochilor mei, nu pot exista fără a fotografia deși nu este scopul în sine ci material de reflecție pe care-l folosesc, uneori, în combinație cu desenele mele sau colaje adeseori ilogice, deoarece joaca liberă este la originea gândirii artistice ca un incitant afrodisiac.

Nu simt că aș fi curajoasă dimpotrivă...poate această lipsă de hotărâre sau discernământ inconștientă de a mă constrânge într-un singur mediu de exprimare

artistică, libertatea cu care apelez pe moment impulsiv la una sau mai multe metode de exprimare, sunt apartenente firii mele lipsită de răbdare, hiperactivă, multitudinea uneltelor exprimării menținându-mi interesul.

Eu consider toate aceste laturi artistice doar unelte comode pentru momentul meu de exprimare în timp.

Precum am mai spus, nu sunt o carieristă din fire, ci mai degrabă omul curios care ar dori să ia parte la activități cât mai diferite; mereu am preferat lărgirea orizontului, neînsemnând că nu aprofundez ceea ce mă atrage cu adevărat, acolo unde mă simt acasă (ca de exemplu desenul, pe care întotdeauna l-am considerat baza artei).

Poezia am descoperit-o în ultimii 8 ani, după un timp extrem de îndelungat în care nu mi-am permis să fac artă, fiind ocupată în a-mi întreține familia cu ceva mai practic (traduceri, mediere, lucru cu avocați etc. legat de drepturile forțelor de muncă), desigur nu ceva care provoca muza artistică nici nu lăsa timp între lucru, casă și cei doi copii ai mei. În scurte pauze de lucru m-am trezit că scriu vise sau supărări sau povești scurte... concentrate în versuri. Desigur, limba română era sub nivel după 40 de ani în care nu am vorbit nici scris, în afară de traduceri de contracte de muncă; nu am avut pretenția să fiu considerată poetă, nici azi nu am ci doar mă autodefinesc artist plastic care scrie.

Cu timpul am învățat, din nou, limba română citind enorm de multă poezie, noaptea și textele mele le rescriu de zeci de ori deși multe din ele par absolut

„calde” pe moment. Am mare grijă ca niciun cuvânt să nu fie de prisos sau doar decorativ, pentru mine este important să mă reprezinte cuvintele exact ca și picturile sau desenele, eu personal negăsind nicio diferență, nicio graniță între ele.

*Minuțioase și dispuse, să te pregătim pentru public!
Scrisă de mână, care ar fi biografia ta?*

Beatrice Bernath: Biografia mea cu date, cifre, adrese, școli, facultăți, lista de ocupații, lista de expoziții, numele copiilor și, desigur, al iubiților reali și imaginari, ar fi plictisitoare și irelevantă.

Viața mea e compusă din momente bune și rele, unele uitate sau ameliorate, dar aceste momente sunt ca globurile vesele, bomboanele îmbrăcate în staniol și, mai ales, ca acel lanț lung de verigi din hârtie colorată pe care îl cream singură micului meu pom de crăciun din vaza de pe masa de lucru din camera mea. Doream și eu un pom al meu deși eram evrei și sărbătoarea noastră e Hanuca, sărbătoarea luminii și a luptei unui grup de patrioți antici numiți Macabei contra cuceritorilor străini înaintea erei noastre pe pământul Israelitilor.

Momentele mele atârinate în memorie ca pe crengile pomului de crăciun sunt biografia reală. Nu știu dacă este loc într-un interviu de tot ce mă compune ca om de atâția ani, mă voi lăsa puțin pe val și să vedem ce va apărea.

Încep prin a fi copilul unic al unei perechi îndrăgostite din fragedă tinerețe: mama îl adora pe tata cam de la vârsta de 9 ani, fiind colegă de clasă cu sora lui cea mică.

S-au căsătorit pe când încă tata era student muritor de foame la medicină în București, după ce s- a întors numai piele și oase de la lagărul de muncă din timpul războiului, unde a existat cu greu de la vârsta de 14 ani.

Această supraviețuire grea și facultatea cu sacrificii și munca de noapte la spitale infecțioase au marcat puternic viața lui și a mea, crescând în umbra unei mari iubiri dar și a unei mari suferințe purtată eroic de ambii mei părinți, tata murind tânăr după 11 ani de stat la pat cu comoție cerebrală cauzată de viața grea în neajunsuri și mama mea pierzându-și părinții tot la o vârstă foarte tânără și tot în suferințe fizice, ca amputarea picioarelor bunicii mele doar la 40 și ceva de ani; acestea și multe alte momente grele, constante, marchează viața unui copil/nepot unic în familie. Deși am fost un copil extrem de vesel care s-a bucurat de fiecare minut din zi, un copil pozitiv poate chiar prea pozitiv și naiv de prietenos, am fost totuși marcată puternic, purtând în mine adânc toate, ascunse în subconștientul care creează și conștientul ce luptă mereu contra nedreptății personale sau sociale, e rădăcina revoltei și a culorii negre de fond ce răzbate din versurile mele în contrast cu culoarea puternică și veselă a picturilor, din nou un contrast între subiectele alese care se bat cap în cap cu veselia culorilor.

Am fost copilul de pe strada Republicii din Brașov, care era prieten cu toți copiii(inclusiv golanii) din curțile vecine, mai mult cu băieții decât fetițele cu păpuși. Eram copilul care de la vârsta de 3 ani mergea în piață să cumpere o găină cu directive precise de la mama – cum controlez găina de ouă... fetița care primea

înghețată pe băț de la bătrânele din piață pentru că le iubeam și vorbeam cu toată lumea, țigani cositori de oale veneau lunar pe coridorul unde locuia bunica mea, tot pe strada Republicii; mă ridicau pe umeri râzând și mă pețeau pentru unul din fiii lor, un băiat frumos cu păr și mustață blondă... (nu voi povesti ce frică a tras tatăl meu când a aflat de pețitor)... Eram copilul care uita să vină acasă la timp și primea bătaie la fund, dar întârzierile se repetau pentru că eram distrată și cam cu capul în nori, fetița cu codițe și fundă albă de șaten care mergea pe străzi citind o carte și își cerea scuze de la stâlpii în care dădea cu capul, și fetița îmbrăcată ca în schițele lui Caragiale, în costum de „marinel” cu fustiță plisată, șosete croșetate de mână și pantofi de lac, mergând la concerte clasice, la operă și operetă cu părinții și bunicii.

Mai târziu am devenit colega de clasă la Arte Plastice, cu sandvișurile de zăcuscă și gem cu care hrăneam prietenii de la cămin în schimbul covrigilor, căci banii de buzunar nu se considerau educativi în familia mea la fel cum mersul pe jos dimineața la ora 6 la școală era și el considerat sănătos, deci nu bani de troleibuz - Brașovul oraș nemțesc cu educația cazonă de secole intrase desigur și în ADN-ul familiilor evreilor. Am uitat să menționez grădinița germană de pe strada Lungă și școala elementară la Honterus, Biserica Neagră.

Cu toate cele povestite despre greutățile familiei eu am avut o copilărie de basm, clasică. Am fost, desigur, copil de oraș și de munte, noi nu aveam rude sau familie cu case la țară, nu am cunoscut nici până azi

viața de sat decât din Moromeții și alte cărți iubite; mai visez și azi să merg cu animalele la păscut, să mulg o vacă sau o capră și ador rațele și găștele.

Singura mică iluzie de viață la țară am avut-o la Scheii Brașovului în curtea unei mătuși de pe strada Nisipului, în care împreună cu mulți copii, creșteau și păsări iar pe pajiștile acum inexistente din spatele caselor, lăptarul orașului ducea vacile la pășune. Am o poză de pe la vârsta de un an și ceva cu o vacă.

Momentele mele...vacă, puii de găină, puii de pisică fără de care nu mă lăsam urcată în cărucior la plimbare... colegii mei de clasă cu care din clasa a cincea și până azi am păstrat legătura despărțindu- ne doar moartea timpurie a multora.

Primul moment cu adevărat important care mi-a ales drumul din viață a fost când bunicul m- a luat la „control de aptitudini artistice”, în vacanța de după clasa a patra, la o profesoară de artă, tânără, de 22 de ani, proaspăt absolventă a Clujului și care primise numire la Liceul de Artă din Brașov. Am primit de pictat în acuarelă un măr lângă o cană albastră de ceramică.

Nu pot uita ziua în care prima oară, Ibolya mi-a explicat cum storc pensula de apă și extract cu ea punctul de lumină de pe măr și de pe ceramică; nu cred că am pictat de atunci până azi o acuarelă mai frumoasă. Opt ani la Școala de Artă și zeci de ani de prietenie care continuă și azi, cu Ibolya Kovacs Ardeleanu, prima mea profesoară de pictură...

Aș putea scrie câteva cărți despre momentele din viețile mele pentru că eu nu am trăit o viață cu o